

La demando pri sencohavaj numeraloj

Responde al la legantoletero de s-ro *Haĝiev* (SR 3/2009, p. 186): En PIV estas klara vortigo por la sufikso -iliono: duiliono = 10^{12} , mil duiliono 10^{15} , triiliono = 10^{18} . Ne necesas reinventi la radon.

La klimata pintkunveno

en Kopenhago, ne solvinta la trovarmigon de nia atmosfero, apenaŭ finiĝis kaj jen Panjo Naturo pensigas pri nova glaciepoko. Mia demando al la fakularo estas: Ĉu la jam longe nekutiman malvarmon kaŭzis la rapide fandiĝanta glaciomaso lastatempe amase fandiĝanta suden el Gronlando, Spicbergo k.s.? Iel tiu amasego ja devus efiki al la natura ekvilibro en la Atlanta cirkula fluego. Kompreneble rezistas la jama temperaturo, do ankaŭ la nuna plivarmiĝo kun ŝanceliĝoj ŝajne ne malpravigas la tezon.

Komento pri Monda ekonomia krizo: kiel ĝin solvi

Niaj grandentreprenistoj forŝovis la produktadon de unuaj vivbezonoj al triamondaj landoj kun malaltaj salajroj kaj longaj labortagoj. Por la delonge industriigitaj landoj restas luks-industrioj, eble eĉ ekspluataj el la krudmateriala havaĵo de pastaj generacioj, kaj pli poluaj. Senskrupula subpremada tradicio en la tria mondo favoris rezignacion inter la labor-elĉerpaj amasoj. Tamen la homaj rajtoj implicas egaligi la vivŝancojn: ankaŭ triamondanoj rajtu je indaj vivocirkonstancoj, sanasekuro: tio altiĝos salajrokostojn. Tiel reekvilibriĝos la monda ekonomio kun loka produktado de vivbezonaĵoj kaj malpliaj transportaj energia disipado kaj poluado.

Rob Moerbeek
Zwaansmeerstraat 48, NL – 1946 AE Beverswijk, Nederlando
<r.moerbeek@wanadoo.nl>

Dankon pro SR 1/2010 kaj SR 2/2010, kiujn mi tralegis kun granda ĝuo, do almenaŭ tiujn artikolojn, kiuj estas facile legeblaj. Bedaŭrinde mi konstatis, ke la artikoloj en Geologio Internacia-11 estas tro fakaj kaj tial ne tro allogaj por mi, sed viaj artikoloj, ĉu “Ŝtonoj el Adriatiko”, ĉu “Geniulo vastvida” pri *Kepler*, estas vere bone kompreneblaj kaj interesaj ankaŭ por simpla leganto kiel mi. La Esperanta formo “Keplero” tamen ne plaĉas al mi, ĝi estas por mi ŝulcismo*.

En la dua numero altiris min la artikolo de *Dominique Vieira* pri keltoj, ĉar keltoj iam vivis ankaŭ sur nia teritorio. Almenaŭ konfirmas tion arĥeologiaj trovaĵoj kaj ankaŭ la nomo de nia lando “Bohemio”, laŭ la keltoj “*Boioj*” (latinlingvanoj ĝin nomis “*Boi*-hejmoj” = Bohemio).

Jiří Patera
u Ryšánky 1534/21, CZ 147-00 Praha 4 / Ĉeĥio

* “Keplero” troviĝas en la nova PIV (2002, p.549) – bonaj nomformoj ne ĉiam estas ŝulcismaj.

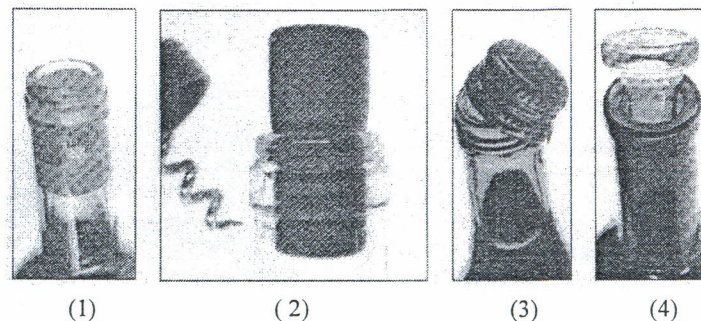
Scienca eĥo

Fonto de la sciencenaĵoj: la datoj (en krampoj) estas la cititaj ŝirfolioj de *Brockhaus*-kalendaro “Kion tiel ne diras la leksikono”

Ĉu adiaŭo al korkŝtopilo?

Fakte jam ekzistas, cele de longdaŭra fermado de vinboteloj, multaj alternativoj por la altvalora naturproduktaĵo “korko”. La plej bonajn fizikajn proprecojn la fakuloj atribuas al la ŝraŭbfermiloj: tiuj estas nevenkeble malmultekostaj, fermas absolute hermetike kaj evitas fremdguston. Speciale alloga kaj valora estas la longa kapsulo kun longa ŝraŭbkanelo – elstaraj vinfaristoj nuntempe uzas ĝin ankaŭ por pintaj vinoj (kaj tio estas utila por la ĝenerala akcepto de tiu ĉi porbotela fermilspeco).

Laŭspertaj empirioj jam delonge ekzistas: prov-vinoj de la Esplorinstituto *Geisenheim*/Germanio jam ekde 35 jaroj estas fermataj per tiuspecaj turnfermiloj. Same bonkvalita – sed pli kosta ol la plej bona korkŝtopilo – estas la “rustrezista ŝtalfermilo” (“*Stainless Steel Cap*”) farita el “nobla ŝtalo”, kiu garantias por la vino nekredible longan vartenejan stokadotempon, sen ke tiu pliaĝiĝas – vivaj vinoj restas vivaj. Pintgastronomoj taksas tiun econ pozitive, sed optike ĝi ankoraŭ bezonas alkutimiĝon.

Bildo 1: Bonkvalita, sed kosta: la korko

Bildo 2: La longa kapsulo protektas ankaŭ unuaklasajn vinojn

Bildo 3: Ŝraŭbfermilo estas la plej malmultekosta

Bildo 4: Nobla novulo: ŝtopilo el vitro

Aliflanke la afero por “*Vino-Lok*” ne estas tiom malbona. Antaŭ 5 jaroj tiu ĉi nova gustoneŭtrala vitrofermilo estis surmerkata; enkonstruita sintezmateriala ringo garantias hermetikan fermon kaj pro tiu ŝtopgarnaĵo la botelo estas denove fermebla – tamen sufiĉe kosta por la vinproduktanto, ĉar li devas aĉeti, aldone al tiuj

ĉi fermilotipoj, la adekvate taŭgajn botelojn. Alumini-kapsulo montras al la konsumanto la nedamaĝitecon kaj ebligas la senhelpilan malfermon de la botelo.

La natura korko do ricevis grandan konkurencantaron, kiu tamen ne vere malutilis al la vinkulturo. Altkvalitaj pintvinoj ankaŭ estonte estos enboteligataj per kvalite altvaloraj naturkorkaĵoj – almenaŭ tiom longe kiom ekzistas kaj estas vivtenataj la korkokverkoj (*Quercus suber*). Ĉiuokaze, ĉe la serĉado por alternativaj ŝtopiloj por vinboteloj prezentiĝas multaj bonkvalitaj elirvojoj.

(*Werra-Rundschau*, 2009-02-12)

Falanta eŭro

Ĵeti moneron de multetaĝa domo ne kaŭzas danĝeron por korpo aŭ eĉ morton al surstrata preterpasanto aŭ tie sidanta almozulo. Tio ne dependas de la pezo de la eŭro-monero, sed de ĝia ne vere elegantŝvelta formo. Moneroj turb-rotacie falas kaj estas, dumfluge, forte bremsataj. Laŭgrande kaj laŭ la denseco de la materialo ili alvenas teren je rapideco inter 30 ĝis 50 kilometroj en horo. Tio ne sufiĉas por seriozaj lezoj. Por trabsati oston estas necesa falorapideco de inter 200 kaj 300 km/h.

Tute alia afero ĉe pafaĵoj ekĵetitaj el pistoloj aŭ fusiloj. Ili estas – pro la flugstabileco – aerodinamike formitaj. En mondoregionoj, kie oni esprimas sian ĝojon per pafoj en la aeron, jam mortis homoj pro reen al la tero falantaj pafaĵoj.

Se vi ne timas la kostojn, vi do trankvile kaj senpripense povas ĉirkaŭĵeti monerojn. (2010-02-10)

La “germanuja” Counter ree iĝos “giĉeto”

Germanlingve ekzistis giĉetejo kun giĉeto (*Schalterraum mit Schalter*) – ĝis la uson-anglismo preskaŭ ĉie anstataŭis la delonge uzitajn vortojn tradiciajn. Esprimoj – duon-angle/duon-germane kaj ofte ne plu deĉifreblaj – svarmas en nialandaj negoĉejoj kaj negoĉegoj, hoteloj kaj publik-administraj ejoj.

Ene de la federaci-germanaj fervojinstalaĵoj kaj stacidomoj oni nun planas, estonte uzi malpli da anglaj esprimoj. Tion certigis la fervojestro *Rüdiger Grube* per letero al la CSU-parlamentano *Ernst Hinsken*, kiu plendis pri la apliko de la nocio “*Kiss & Ride*” (t.e. “Kisu kaj ekveturu”) por (de li proponita) mallongtempa parkeblo por aŭtomobiloj ĉe la stacidomo de la malaltbavara urbo *Straubing*. S-ro *Grube* signalis komprenon por la forta objekto de la kristandemokrata politikisto. Legiĝas en la letero, ke la entrepreno akcepte ekkonis la argumenton kaj intertempe jam eksplicite rekomendas la rezignon pri anglismoj. Sekve, ekde meze de januaro, la broŝuroj kaj komercaj korespondaĵoj de la Germana Fervojo ne plu nomiĝas “*Flyers*” (“flugantoj”) sed simple “inform-broŝuroj”, revenos anstataŭ “*Counter*” la olda “giĉeto”, elstaraj servoj ne plu estos “*Highlights*” kaj el “*Hotlines*” fariĝos “servonumeroj”.

La apudstacidoma servo “*Call-a-Bike*” (“Voku biciklon”) estonte iĝos “Lupren-biciklo de la Germana Fervojo” kaj ankaŭ la “*Kiss & Ride*”-ejo estos sufiĉe bone markata per “kurtparkejo”. Tamen el la celata reveno al germanaj vortoj esceptos, laŭ *Grube*, la jam instaligitaj markosimboloj kiel ekz. “*Bahncard*” (“trajnbileto”) aŭ *Intercity* (“interurba trajno”).

(*Hersfelder Zeitung* n-ro 40 de 2010-02-17, p. PÖ-1)

Interreta “.tv”

Kie oni “alteriĝas” kun tiu ĉi adreso? Fakte, jes, fakte oni alvenos kun ĝi en *Tuvalu*, insula ŝtato konsistanta el 9 atoloj oriente de Papuo-Novgvineo. Ĝi estas 26 km² granda (ĉirkaŭ kvarono de la insulo *Sylt* antaŭ Danlando kaj Germanujo) kaj kun nur 12 000 homoj la plej malpli loĝata lando de la Tero. *Tuvalu* estas bela, malriĉa kaj minacata de la plialtiĝanta marnivelo.

Por reprezenti la urĝan peton de la Internacia Klimatoprotekto antaŭ la Unuiĝintaj Nacioj la insulanoj bezonis monon. Tial ili forvendis sian nacian interret-adreson “.tv” por 50 milionoj da usonaj dolaroj al iu utilig-asocio. Tiu denove ruze enkasigis ĉe radiostacioj, televid-entreprenoj kaj privataj personoj, kiuj volis ornami sin “online” per tiu ĉi ŝika kaj ekstreme laŭmoda mallongigaĵo (ekz. “viva.tv” aŭ “mtv.tv”).

Ĝis nun jam pli ol miliono da tiaj .tv-almetaĵoj estis fordonitaj. Tio tutcerte kostas 100 000 da dolaroj, eĉ pli. Kiam vi, kara leganto, bezonas ion tian: do, simple enretigu laŭ *www.tv* (2010-01-28)